

CSIKI LAPOK

POLITIKAI HETILAP

ÉS CSIKVÁRMEGYE HIVATALOS KÖZLÖNYE.

<p>Szerkesztőség és kiadóhivatal: György Jakab M. utóda könyvkereskedése, hová a lap-szellemi részét illető minden közlemény, valamint hirdetések s előfizetési díjak is küldendők.</p>	<p>Megjelenik a lap Minden Szerdán. Kéziratok nem adnak vissza.</p>	<p>FELELŐS SZERKESZTŐ: Dr. FEJÉR ANTAL, CZVYVÓ.</p>	<p>Nyitottéri cikkek soronként 20 kr-ért közöltetnek. Egyes lap ára 10 kr.</p>	<p>Előfizetési ár: Egész évre 4 frt. (Külföldre) 6 frt. Félévre 2 frt. Negyedévre 1 frt. Hirdetési díjak a legolcsóbban számítottak.</p>
---	--	--	--	--

Egy magyar munka a németországi mezőgazdasági szövetkezetekről.

Közéletünk mai lanyha nyilvánulásaival vagy mondhatjuk közömbösség közepette egész csodaszámúba megy, ha egy magyar ember a közdolgok iránti érdeklődésből és nemes ambícióból könyvet ír. Egy ilyen munka fekszik előttünk, melyet *Páris Frigyes* csikszeredai kir. ügyész írt a németországi mezőgazdasági szövetkezetekről. Kiváló érdekes munka, mely a legmelegebben ajánlható úgy tárgyánál, mint a benne foglaltaknál fogva.

Magyarország közgazdasági irodalma meglehetősen hátra maradt a külföldi civilizált államok hasonló irodalmától, a minnek oka egyrészt az, hogy hazánkban a közgazdasági érdekeket alig néhány ember tanulmányozza, másrészt pedig, magában a népben is kevés a fogékonyság ilyen kérdések iránt. Ennek szomorú következményeit nem ritkán érezzük a gyakorlati életben, mert hisz látjuk, hogy közgazdasági politikánk nem a legszerencsésebb s valahányszor államférfiaink e téren harezba kerülnek csak az Osztrákokkal is, e viadalból győztesként nem igen kerülünk ki mi, ha pedig az önálló gazdasági kezdeményező lépéseket vizsgáljuk, azok félénkek, tapogatózóak és így nem nagy eredményeket mutatnak fel.

Ennek a bajnak egyik nagy oka az, hogy az érdeklődés hiányán felül nem is igen ösmerjük a külföldi közgazdasági élet küzdelmeit, institúcióit. Mindenki tehát, ki ezekkel megismertette, azok iránt az érdeklődést felkelti, az a magyarországi közgazdaság előmenetele érdekében oly buza magot vet, mely aranyokat fog teremni. Páris Frigyes munkája is ilyen vetés, mely annyival in-

kább nagyra becsülendő, mivel egy oly tárgyról ír, a németországi gazdasági szövetkezetekről, mely úgy szólván idáig érintetlen volt irodalmunkban. Egyrészt éles bíráló észszel tekinti a közgazdasági életet s erős markans vonásokkal adja vissza az e téren hullámzó különböző mozgalmak fotografiáját, mely minden komoly emberre megdöbbentő hatással kell hogy legyen. Másrészt azonban azon közgazdasági sanyaruságok között, melyben a magyar mezőgazdaság él, megmutatja azon segítő utakat is, melyek Németországban beváltak s melyek egyedül lesznek képesek Magyarországon is a helyes közgazdasági élet feltételeit meg alapítani.

A tükör tehát előnkbe van téve, melybe bajainkat látjuk, úgy szintén azon távoli látképet is, mely ezekből kiségit. Tudjuk ugyanis hogy egész Európában a mezőgazdaság az utolsó 40 évben hanyatlásnak indult a jövedelmezőség szempontjából, a minnek nagyrészt a termelvények értékének alábbszállása az oka. Bolondság volna azt állítani, hogy ezt tisztán a pénzhiatalom kezében levő nagykereskedés idézte elő. De hogy az árak lenyomásában ennek nagyrésze volt, az már nyilvánvaló lett az utolsó évtizedekben az összes művelt nemzetek előtt. Első sorban ezen a téren Németország tűnik ki, mely egygyé forradása után vissza nyervén önbizalmát, megkezdte a mezőgazdák védelmét az által, hogy szövetkezetek útján felvette a harezot azon tőke ellenében, mely a kisemberek kényser helyzetét kizsákmányolásra felhasználta. A kivított harez ott nagy eredményeket mutatott fel. Egyrészt a szövetkezetek kielégítették a kisemberek, a mezőgazdák hiteligényeit, másrészt pedig ugyancsak olesón juttatta a mindennapi szükségletekhez, mellőzésével a közvetítő kereskedésnek, s mindezek koronájaképen, a mező-

gazdaság termelvényeinek minél jobb értékesítését is felvették programjukba. Oly óriási védelme ez a mezőgazdasági érdekeknek, hogy nekünk szegény magyaroknak szinte beleszédül a fejünk annak mérlegelésénél, hogy mit tud produkálni az összetett sok kis erő, nem is tekintve arra, hogy eképen felszabadulva a tőke a mezőgazdaságtól, más-hol vagyis az ipari és kereskedelmi téren keres elhelyezést. Nektünk magyaroknak a közömbösségen kívül azonban az is egyik hátrányunk, hogy ezen közgazdasági küzdelmek, s azok eredményei előttünk ismeretlenek voltak. Páris Frigyes fent érintett munkája után többé ezzel nem védekezhetünk.

Mert a ki ezt elolvassa, az tisztán látja a közgazdasági élet mikénti lebonyolítását a jelenben, de ha követjük a németországi fényes példát, elöbünk esillog a jövő is. Nem közönséges feladatot teljesített tehát Páris Frigyes munkájának megírásával, mert az, ki ez alapos tanulmányt átvizsgálja, lehetetlen hogy fel ne támadjon benne az érdeklődés a mezőgazdasági szövetkezetek iránt s miután e munkában nagy körvonalakban mindenki megtalálhatja a különböző szövetkezetek működésének, szervezetének irányát és hatását, egy percig sem kétségbe eselhet, hogy a közvélemény felébred érdektelen fásultságából, s akadnak majd minden vidéken a községben emberek, a kik élére állnak annak a mozgalomnak, melyet most Páris a könyvével indított meg.

Különösen fontos ez ránk nézve a Székelyföldön, a kik itten úgy szólván támogatás és segítség nélkül önéreknél vagyunk utalva. Semmi sem edzi annyira a küzdelemhez az erőt, mint az önszorgítás s ennek pedig egyik legszebb s legáldásosabb formája a szövetkezésbe lépés. Egész Magyarország mezőgazdasága le lehet kötelezve Páris fáradozásáért.

de különösen mi Székelyek egész hozsannával kell hogy fogadjuk e munkát, mely Mozesként mutatja meg azt az utat, a melyen tovább haladunk nem szabad, de egyuttal azt az utat is, mely az igéret földjére vezet s a mely nem lehet más, mint a Székelység közgazdasági vagyonosodása és megerősödése.

Nagyon sajnáljuk, hogy Párisnak munkáját e lapok hasábjain nem közölhetjük. Annyi benne a tartalom mag, hogy azt kivonatilag ismertetni lehetetlen. De más rész ez a szellemi munka megértése is volna. Mi csak azt tartjuk feladatunknak, hogy őt üdvözöljük a munka megírásáért, másrészt pedig felhívjuk a közönség figyelmét e műre, a melyből csak tanulni és okulni lehet, sőt a mi ennél több is, lelkesedni.

Csupán annak kimutatására, hogy mennyi anyag van e munkába összegyűjtve, röviden közöljük az egymás után következő fejezetek címzeit.

Elöl van az előszó, mely tartalmazza Páris Frigyes tanulmányát és pedig elmondhatjuk, hogy közgazdasági irodalmunkba ez egyike a legkiválóbb tanulmányoknak; azután jön a németországi szövetkezeti intézménynek története tanulságos előadásban. Majd ismerteti e munka a hitelszövetkezeteket, azok alapítását, a hitelszövetkezeti kerületeket, a különböző célú szövetkezeteket, a tagok személyi viszonyait, a tagok felelősségét, az üzletrészeket, a szövetkezet közegeit, a könyvvizetést. Ezután következnek egymásután érdekes leírásban a takarékbetétek, a kölcsönök, a jelzálog hitel s egyáltalában a hitelszövetkezetek egyéb működési köre, a revízió, a központi pénztárak, ezek szervezete, feladata és üzletköre s a szövetkezeti kötelek szervezete.

A munkának talán legértékesebb részét képezi a fogyasztási szövetkezetekről szóló rész, mely alaposan és meg-

A „CSIKI LAPOK“ TÁRCZÁJA.

Hargitai szellő

Hargitai szellő megcsapja az arcom
Hargitai szellel messze száll sobajom
Keresztül a bérczen, keresztül a rónán
A mig végre magán a Hargita alján.

Hiszzen ott születtem a Hargita alján
Ott ringott a bölcsőm s altató dalt dajkám
Ott dalolt fölöttem s hargitai szellel
Ott futottam versenyt játszani gyerekséggel.

Ott tanultam binni, imádni az Istent
És itt... elfeledtem... elfeledtem... mindent
Ott a fényes jövő rózsásálmát szőttem
Itt... a rideg való összetörte lelkem.

Hargitai szellő ne fújj az arcomra
Hisz lebeled csak panaszt hoz ajkamra,
Felujjal az emlék s úgy sajog a lelkem
Zugó kis erdődtől de messze is estem!

Nagy Domokos.

Báthory Endre bíbornok és erdélyi fejedelem halálának okai.

Írtu: Dr. Balló István.

(Folytatás.)

Mielőtt az 1562-i felkeléshez érünk, mely után a megtorlás műve teljes romboló erejével nehezedett a szegény székelysége, legalább vázlatosan érintjük az addig lefolyt eseményeket úgy, a mint azokban a székelységnek tevékeny szerep jutott.

A mohácsi véaszt követő harezok lángjai Erdélybe is átszaptak. A székelység egyelőre nem tudta feledni Zápolyától szenvedett sérelmeit s Ferdinánd pártjára állott. De az 1528. június 22-én vívott földvári csatában átpártolt a János király segítségére jövő Péter moldvai vajdához s ezzel eldöntötte a csata sorsát; Ferdinánd vezéreii Török Bálint, Gerendi Miklós és Majláth István súlyos vereséget szenvedtek.

Ez időtől fogva híven kitarított Zápolya János mellett annyira odaadón, hogy régi szövetségesei a Ferdinánd-párti szászok ellen is többször vívelt háborút új vajdája Báthory István vezérlete alatt. 1531-től kezdve minden évben hol haddal, hol ökörautással segítik János királyt. Ennek 1540-ben történt halála után a székelység egyideig Majláth István vajdához csatlakozva. Ferdinánd pártjához tartozott s 1541-ben hadat is adott Isabella királyné ellen. Ennek súlyos következményeit különösen Csik észre me, me-

lyet 1511. júliusában feldúltak a török oláh hadak. 1512-ben Jan. 10-én Tordán tartott gyűlésen esatlakozott a más két nemzethez, elismerte Zápolya János utódját: János Zsigmondot s ezzel hozzájárult az önálló nemzeti fejedelemség megalakulásához, s hogy áldozatkészségét újból bizonyítsa, 1543-ban a köznép 50—50 pénzt, a főnép 2—2, a löfejek 1—1 ökröt adnak adóképpen. Ezen adó 1541-ben 40000 frt készpénzre megy, nem is számítva az ökörsütést. Közben 1542. december 20-án a más két nemzettel régi szövetségét megújítá, leginkább azért, hogy a zavarokban egymás jogait bárki ellen is megvédelmezhesék.

Mag így a három nemzet közt a régi barátság némileg helyreállott, a székelység kehelében időről időre folytonosan morilktek fel zavarok.

Frater György, János Zsigmond, és Isabella hatalmas minisztere, 1536-ban Csik. György és Kászonszék által kényszeríti az adófizetésre a lázongó Orbai- és Sapsiszeket. Ugy látszik, ezután nem volt többé haj az adófizetésfűniatt, mert a székely krónika szerint hűségesen fizette az egész székelység hol a pénzbeli adót, hol az ökörsütést.

Frater Györgynek messzeható terveiben épen a székelyek voltak legerősebb támaszai. E körülmény 1550. novemberében súlyos csapásokat mért a keleti részre. Miután Frater György 1549-ben Ferdinánd megbízottaival alkudozott Erdély átadásáról, a szultán rendelkezése a havassalföldi és moldvai vajdák Erdélybe csaptak. Amaz a vö-

röstoronyi szoroson át Szebennek tartott, ez utóbbi feldulta a Berezaságot és Háromszéket, Csik-Kozmás határára a Nyerges hegy alatt megverte a csikiakat s rettenetes dúlás után 5000 fogolylyal távozott.

Az 1551. július 26-án Kolozsvárt tartott országgyűlés kimondá Erdély átengedését Ferdinándnak. Ez sietett megdicsérni a székelyek eddigi kitartását, mert Frater György Erdély átadását legnagyobb részben a székelysége támaszkodva vitte keresztül. De Ferdinánd nem sokáig bírhatta Erdélyt. Hiába ölette meg Castaldo Frater Györgyöt 1551. december 17-én az alvinci kastélyban, hiába erősíté meg 1554-ben a székelység ősi jogait, emberei nem tudtak rendet csinálni. Frater György halála felkelté a székelységet úgy, hogy Castaldo alig bírta lecsendesíteni, s az új vajdák Dobó István, az egri hős és Kendi Ferencz semmire sem tudnak menni, a moldvai vajda 1553-ban újból feldulta Csikot. Az erdélyiek 1556. októberében visszahozták Isabellát fiával, János Zsigmonddal együtt s a haza hozására menő követségben ott vannak a Székelyföldről Andrási Márton, Becz Pál, Katsai Ferencz, László Imre és Bernát Ferencz.

Egy nevezetes eseményt azonban fel kell említenünk Dobóók szerepléséből. Székely-Udvárhelyt 1555. április 28-én megerősezték a székely nemzet szokásos törvényeit. E szerint a nemzet ügyeit saját hivatalnokai (ispánja, bíró, hadnagya) intéstik, a büntetés pénzbeli, az ökörséggel bíró székelyt nem szabad ítélet előtt be-

győzően tárgyalja az egyes fogyasztási szövetkezetek kérdését, különösen a mezőgazdasági gépek és eszközök közös beszerzését, az értékesítő szövetkezeteket, névszerint a gabona értékesítőket, a szövetkezeti magtárak ügyét, a vonatkozó állami támogatást, a magtári szövetkezetek alapszabályainak lényegesebb intézkedéseit, a berlini kísérleti magtárt, a malom és sütőde, továbbá a tejszövetkezeteket, valamint a bor és állat, nem különben a gyümölcs, főzelék, tojás értékesítő szövetkezeteket. Ezután érdekesen és kimerítően ismerteti ezen valóban megbecsülhetetlen munka a szövetkezeti biztosítás kérdését, különösen kiemelve a jég és állatbiztosítást és végül széles látókörrel s valóságos égő szenvedéllyel ír a földmives egyesületekről és azoknak a népre való jótékony befolyásáról.

A hány fejezet van itt elősorolva ugyan annyi nagy dologgal ösmerkedik meg az olvasó s épen azért ajánljuk mindenkinek, hogy e könyvet vegye meg, tanulmányozza, lelkesedjék s ennek hatása alatt szaporítsa a közvéleményt alkotó atomok számát oly nagy mérvben, hogy kihallassék az ország egyik részétől a másik végéig a kiáltó szó: Mezőgazdasági szövetkezet jöjjön el a te országod! Ha ez bekövetkezik, akkor Páris Frigyes is megkapja a jutalmát önelégülésében, addig is azonban csak köszönettel adozunk lelkes és értékes munkájának megírásáért, melynek hatásától a legszebb jövőt várjuk.

— r. f.

Politikai helyzet. A kormány felhatalosolt az azt a bírt bocsátják világgá, hogy azon esetre, ha a delegációk a közös költségvetést még ebben az évben meg nem szavazták, a delegációk a közös kormánynak indemnitást fognak adni. Itt ismét olyan kérdés vetetik fel, mely nagyon alkalmas arra, hogy a már is felháborgatott kedélyeket még elkecseregettebbé tegye. Miután a delegációknak a törvényben szigorúan körül van írva a hatásköre s csak azon ügyekről tárgyalhat, melyek mint közösek, határozatlan e bizottsághoz vannak utasítva, ezeken túl nem terjeszthetnek és semmi olyanba nem avatkozhatnak mely a magyar országgyűlés részére van fenntartva. Az indemnitás pedig az országgyűlés dolga ebbe a delegációknak bele szólani joguk nincs, ha ezt tennék alkotmány sértést követnének el, a mi az amugy sem könnyű helyzetet még súlyosabbá tenné.

A magyar országgyűlés a kvóta javaslatot tárgyalja, a szélső baloldal ugyancsak kitartó a vitában s nagy valószínűséggel ez az év eltelik, a nélkül, hogy kvóta javaslat törvényne váljék.

Ha a kvóta törvényjavaslat folyó évi december hó 31-ig nem nyer parlamentáris

elintézést, akkor a kvóta arányára nézve ismét a koronának kell döntenie. A korona döntése eddigelő az évre állapította meg a kvóta arányt, a mi, ha most is ugy történnék, a monarchia két Állama közt delő káros harcokat és viszálykodást még egy egész évig megnyújtandó, a mi mindkét Államra, de különösen Magyarországra nézve, szerfelett káros hatást gyakorolna. Kormányparti gondolkodás szerint azonban a korona dönthet egy évre, vagy annál rövidebb időre is. Azt mondják, hogy a döntés aképp fog történni, hogy abból semmiféle zavar ne keletkezzék s valószínűleg a döntésben ki lesz mondva, hogy a döntés a kvóta javaslat törvényére emelkedésének napján azonnal érvényét veszíti.

A kvóta tárgyalások egyik legérdekesebb momentuma az Ugron-féle függetlenségi párt határozati javaslata, mely szerint, miután az 1867-iki kiegyezés a két állam közötti szorosabb viszony fenntartására nem bizonyult alkalmasnak, az ausztriai népekkel új kiegyezést kell csinálni, oly formán, hogy a hadsereg és közös diplomácia intézménye, valamint 1867 óta keletkezett egyéb közös ügyek is megszüntessenek. E határozati javaslat felvetésével, ugy látszik, hogy az Ugron-féle függetlenségi párt ki akar lépni eddigi álláspontjából s ezután aktív politikát kíván csinálni s megtörténhetik, hogy a jövő választások után az ellenzéken egy kormány képes függetlenségi párttal fogunk találkozni.

A míg itt nálunk a képviselő urak s különösen a delegátusok a hosszabb karácsonyi szünet kilátásának reménye nélkül is elég jó kedvűleg dolgoznak, addig odaát a szomszéd-ban szüntevőképpen arra törekednek, hogy mindent összerontsanak, a mit csak elrontani lehet, maga a képviselőházi elnök mondta ki, hogy január elsejéig az állami szükségűek kejelentett javaslatok közül egyetlen egyet sem fognak megszavazni.

Ilyen körülmények között rohamosan közeledik a karácsony és az üszentendő, a kriszt-kindlik ideje, melyek közül egyik sem fog valami nagyon kedves ajándékot hozni, különösen a politikai téren.

A csiksomlyói gymnasiumról.

Csikvármegye közigazgatási bizottsága november havi ülésén egy bizottságot küldött ki a csiksomlyói gymnasiumnak közegészségügyi és közbiztonsági szempontból leendő megvizsgálása végett és a kiküldött bizottság megejtve a vizsgálatot, eljárásáról a közigazgatási bizottságnak folyó évi december 11-iki ülésén egy jelentést adott be, melyet kivonatolag a következőkben ismertetünk.

A bizottság a hely szinén megvizsgálván a csiksomlyói gymnasium helyiségeit, azokat általában olyan állapotban találta, mely nemcsak a modern kor követelményeinek nem felel meg hanem közveszélyes ugy közegészségügyi, mint közbiztonsági szempontból. A közegészségügyi főbb hiányok a következők:

1. A legtöbb iskola helyiség alapterülete nem felel meg az illető osztályokat látogató ta-

nulók számának, s minden számaszerűleg ki van mutatva. Pedig ez által a gyerekek nagyobb mérvben tömörítettek egymáshoz, mint a hogyan megengedve van, továbbá a mosgásra szükséges terület is oly kicsiny, hogy ennek káros hatása az ifjuságra ugy belézés, mint mosgás szempontjából elmaradhatlan.

2. Az iskolai helyiségek ürtartalma tekintetében még nagyobb a hiány, a mint ezt a hiányosság 8 helyiségre nézve számaszerűleg kitüntet. Ez pedig a legkárosabban hat a tanuló ifjuság egészségére, mert ezen konstatált körülmények közt egy-egy tanuló sem kaphatja meg a szükséges 20 köbméter levegő csere minimumot óránként, minek folytán a szénasav tartalom megengedett 10/100 maximumot csakhamar túl foglalja.

3. A kellő világítás hiánya ugyeszólván az összes helyiségeknél előfordul. Ugyanis az épület összes ablakai igen kicsinyek, azükek és alacsonyok. A jelentés itt részletesen előterjesztvén adatait kiemeli, hogy a világító terület hiányát neveli az ablakok között levő faloszlopok vastagsága, továbbá a földszinten a nagy boltzatok. Míg egyrészt kivétel nélkül minden terem sötét s az ablakok méretei sehol sem ütnek meg a szükséges és előirt mértéket, addig az általuk nyújtott csekély világításnak nagy része elvész a miatt, mivel a fény a kiálló vastag közfalba ütközik a világosság helyett árnyékot idéz elő. Hozzá járul ehhez az, hogy a termeknek legnagyobb része a mélység szerint van világítva, e miatt tekintetbe véve az ablakok kicsinységét a közfal oszlopok vastagságát, a termeknek az ablakokkal ellentétes oldala még a legjobb napvilágosság mellett is homályos s borult időben épen sötét.

Mintthogy pedig mediumra különférfő hely hiányzik, minden egyes helyiségben a padokat kellett szorosan egymás mellé helyezni s ezzel sikerült egy kis szabad részt a teremből kiszorítani, melyben az előadó asztal, néha a fűtő és a tábla vannak elhelyezve. Miután az utóbbit az ajtó s néhol a fűtő miatt nem lehetett a tanulóknak jobb felére helyezni, azt az ablak elé tették. Így van ez majdnem minden tanteremben. Pedig e berendezés káros volta szembe tűnő, melyen segíteni is alig lehet. Ugyanis a csekély világosság által ugy is megerősített szemek az ablakokkal szembe kell hogy nézzenek, midőn a táblára kell tekinteniük és így míg egyrészt a szembeeső fény a szemeket rontja, másfelől a sötétben maradt táblalapon való szemlélés még nagyobb erőlködésre kényszeríti a már ugyis túlon-tul igényke vett szemeket. Szüvend a szemnek a fényfelfogó képessége, igaztatnak a fényfelfogó közegek s végre a fénynek és árnyéknak egyidőben behatása folytán romlik a szem alkalmazkodó képessége s így telhetik tönkre az egész ifju generáció látó szervét.

4. A fűtés tekintetében is nagy hiány az, hogy minden két teremnek egy közös kéménye van s így az egyik teremben a fűtő rendszeren közvetlenül az ajtó mellett a tanulók előtt van. A másik teremben azonban mögöttük. Első esetben a fejlődő meleg jó része az ajtó nyitogatásával elvész, a második esetben a fűtő kemence nagyon közel állván a tanulókhöz sugárzó melegé által alkalmatlan.

5. A szolgák szobája is alkalmatlan, miután nincsen külön konyha és kamara s különben és a fal teljesen nedves.

6. A tornacsarnok egy alacsony, nedves falu, sötét s minden felszerelés nélküli terem teljesen használhatatlan, mert nedves, dolhos levegőjében a kimelegedett tornázó ifju pár percnyi pihenés alatt meghül; tüdeje, mely ugy is tornázás közben fokozott munkát végez, társai kigözölgését s alacsony szobában felvert port magába véve talán a gümőkór csiráját kapja meg.

7. Az árnyékarék teljesen cselazeretlen. Ugy az emeleti, mint a földszinti helyek deszkái eszenyes nedvvel vannak átitatva, minek folytán nagyon büzősek s a bennük folyó rothadás miatt a levegőt rendkívüli módon eszenyesik. A pöczegödörök nincsenek alkalmas elvezető készülékkel ellátva, minek folytán büzős, egészségtelen gázokat az ülő deszkák nyílásai az épületbe féltengednek.

II. A közbiztonságot veszélyesítő hiányok közül kiemeljük a következőket:

1. Az emeleten ujonnan épült falak és főleg a levéltári és az I. oszt terme közötti fal, mely a földszinten levő természettudományi és természetrajzi szertár közötti falazaton nyugszik, több irányban meg van repedezve. Legerősebb az ajtó feletti repedés, mely a földszinten levő hasonló irányu falrepedésnek folytatása s habár jelenleg a repedések be vannak vakolva, különösen az emeleten folyton megnyílnak.

A vizsgáló bizottság beható vizsgálata után azt tapasztalta, hogy a két rendbeli falazatoknak ainos alapfalazata, hanem egy pincre bolt hajtására, még pedig annak a közép alkotó hosszirányában lett rakva. Ezen szabály ellenes építkezés folytán a boltosát a sáradókban súlyedni kezdett, a mi maga után vonta a rajta nyugvó falazatok roskadását, illetve repedezését. Az érdekeltek ezen hiányt illetve veszélyt ugy a karták elhárítani, hogy a boltosát sáradék alá hosszirányában egy alapzat nélküli gyenge falat emeltettek. Ezen veszély elhárítására sürgős szükség képez ezen a helyen boltosát sáradék alá egy szilárd, leginkább portland cementtel építendő téglá falazatot mint támaszt építeni, mert különben a talaj rásko lthatá által egyenesen az épület állékonyasága van megtámadva.

2. A természetrajzi szertár földboltosata az alkotók irányában szintén veszélyes repedések vannak. A vizsgálat azt tapasztalta, hogy ezen repedések a bolt vastagsága irányában felfelé terjednek. Miután ezen boltosát eredetiben a helyiség befedésére szolgált, később pedig falazattal lett megterhelve, most már a túlterheltes által roskad s természetesen a falak repedeznek. Sürgős szükség képez a boltosaton levő fal lebontása s az új falazat vastartókra való állítása, mivel különben az összeomlás bekövetkezése rövid idő kérdése.

3. A második osztályu tanteremben, mely Diszterem is, a hol a tanuló ifjuság a tanári kar össze szokott gyűlni, a bizottság a padló felszedése folytán azon meggyőződést szerezte, hogy a fedémzeti gerendák teljesen korhadtak, rugalmasságukat rég elvesztették s miadaddig meg a gerendák ki nem cseréltetnek e teremben a tömteges összejövétel élet veszélyes.

A megyei közigazgatási bizottság üléséről.

Csik-Szereda, decz 11.

Szokásos havi ülését a közigazgatási bizottság Mikó Bálint főispán ur elnökelete alatt ma tartotta meg, mely elég látogatott volt a rossz idő daczára is.

A gyűlés folyamán előadottak közül kiemeljük a következőket.

A kereskedelmi miniszter a csikmegyei államépítési hivatal 6365 frtot tevő személyi és dologi kiadásait az 1899—1900 évre 6365 frtra állapítván meg, ahhoz a megyei utalap részéről 2609 frt 65 krral való hozzá járulást kötött ki.

Ezen összeget a bizottság tekintettel az alapnak a kitűzött célokra való elégtelenségére nem tartja el fogadhatónak hanem egy felirattal megkeresi határozta kereskedelmi miniszter urat a 2609 frt 65 kr hozzá járulási összegből 50 %-nak elengedése iránt.

Suba Zsiga karczfalvi anyakönyvvezető 60 frt tisztelet díjának 80 frtra való fölemelése a belügyminiszternél javaslatba hozatni határozatott.

Kein Adolf szépvízi anyakönyvvezető azon kérésének, hogy az anyakönyvvezető helyettes 1899 évi január 1-től megtakarított tiszteletdíja részére kiutaltassék, hely adatott.

Káson-njfalvi Kovács Ferencz engedély nélkül épített csűr lebontását kimondó másodfoku határozat elleni felebbezésével elutasított.

Ifj. Deáky Péter gyimesbükkői lakos Fejér Sándor járási főszolgabíró ellen többrendbeli állítólagos mulasztásért a megye főispánjánál panaszt emelvén, miután a védpontokkal szemben a főszolgabíró magát igazolta, a vádat a főispán tudomásul vette s arról panaszt is az alispán által értesítette. Deáky Péter a tudomásul vétel ellen felebbezéssel élt s kifogásait a belügyminiszternél is bejelentette, minél fogva a belügyminiszter a panaszban foglaltakra nézve határozat hozatalát rendelte el, a megye alispánja által előterjesztett ügyiratok alapján a bizottság az alaptalan fellolyamodás mellőzésével az elutasító végzést helyben hagyta, miután az eredetiben bemutatott iratokból s azt kísérő főszolgabírói jelentésből a bizottság meggyőzőarról, hogy a főszolgabírót mulasztás nem terheli.

Az ott folyó alao szakaszán Csicsó, Taploca, Zsdög, Szentkirály, Szentimre, Szentimon, Csátószög, Verebes, Kozmás és Tusnád községek határában alakítandó halásztársulatból kihagyását Tusnád község kérelmezvén, a bizottság az alapszabályokat földmívelési miniszter urhoz azon kijelentéssel határozata fölterjeszteti, hogy Tusnád községnek a társulatból való kilépését s halászi jogának önálló gyakorlása iránti bejelentését azért nem tartja teljesíthetőnek mert igaz ugyan, hogy a Tusnád községi

fogatni, a székely birtok még hiütlenség esetében sem szállott a kincstárra, három forint értékű székely jószág feletti per a királyi volt vihető s végül a birtok csak a főúriúókra szállott, leányok csak kiházásitá kaptak. Izabella királynő nem tudta feladni, hogy a székelység volt legerősebb támasza Frater Györgynek, annak az embernek, ki miatt öt évig ette a bujdosás keserü kenyerét s kereste az alkalmat, a székely jogok megcsorbítására. Ez nem hiányzott. A székelység egy része meg mindig vonakodott a hüségüket letenni, az adót, melyet Frater György flasztettelt először, vonakodva adták s ősi alkotmányukra hivatkozva teljesen ki akarták vonni magukat az adófizetés alól. Az első döntő lépést ez irányban az 1557. febr. 6-i gyulafehérvári országgyűlés tette meg, midőn kimondá, hogy hiütlenség esetén a székely is fejt és jószágát vessitse s a mit a két nemzet határoz, az a harmadikra nézve is kötelező. E két pont a székelység sarkalatos jogait támasztta meg; az első megtörte a székely birtok érintetlenségét, a második utat nyitott az adókötelezettségnek.

A székely község, mint a mely fejenkint nemes emberekből állott, adómentessége fejében katonáskodni volt köteles. Az 1558. július 5-i gyulafehérvári országgyűlés a főnépet és lófóket a harcban való személyes megjelenésre, a községet pedig adófizetésre kötelezte. Enn k természetes következménye nem maradt el. A főnép, a nemesség kivette a maga jobbágysait az adófizetés alól s az egész terhet a község vállaira

nyomta ugy, hogy ennek adója 99 denárról 1 frt 50 denára emelkedett. E nyomasztó teher mellett még katonáskodni is vajmi nehéz volt. A község zugoldott elnyomói ellen, de az 1559. június 12-i fehérvári országgyűlés sem sokat segített a szerencsétlen nép során. Gondoskodott, hogy a régi lófók meg ne rovaszanak, rendezte a közigazgatást, elrendelte az összeírást, de a gyűkeresebb orvoslás elmaradt. A teherviselés lassankint teljesen a községre s a lófók jobbágysaira nehezedett.

Est Izabella halála 1559-ben nem szün-tette meg: Fia János Zeigmond alatt tovább folyt a nép nyúzása, fosztása. Csak egy szikra kellett, hogy lángra lobbanjon a lapangó tűz. E század legnagyobb kalandora Balassa Menyhért, ki most ismét Ferdinándhoz pártolt, az egész székelységet ingerelte János Zeigmond ellen. Hívei Székely Antal, Valkai Miklós és Forró Miklós nem kevesebbet akartak, mint János Zeigmond elűzését. A legutóbbi országgyűlés a felkelést elrendelte.

Aranyos-ásék kivételével 1562. májusban mind a hat szék felkelt s megtagadta a kirótt 3000 forintnyi adó megfizetését. Székely-Udvarhelyre gyűltek s ott hittel fogadták, hogy fegyverüket addig le nem teszik, míg szabadságukat ki nem vivják. Egyuttal követeket küldöttek a szászokhoz és csatlakozására szólították fel.

(Folyt. köv.)

A legalkalmasabb karácsony és ujévi ajándék tárgyak

Ugy kis gyermekeknek mint felnőttek részére csakis Györgyjakab M. utóda Dresznándt Viktor könyv- és papír-kereskedésében szerezhetők be, Csik-Szeredában.

Nagyérdemű közönség tudomására kívánom hozni, hogy az 1900-ik évre

megérkeztek a legkedveltebb és legelterjedtebb naptárak, a melyek nemcsak kedvelt olvasmányokkal hanem kitűnő adománnyal is meg lehetőségen el vannak látva, közülök a következők:

Képes Családi Naptár	60 kr.
Regélő Bácsi	40
István	40
Protestáns Új Képes Naptár	40
Lidércz Naptár	40
Honvéd	30
Magyar Nép Naptár	30
Képes Kossuth	30
Magyar Képes Nép Naptár	30
Petőfi Naptár	30
Magyar Ember Naptára	30
A Szent Család	30
Vig Czimbor	30
Székelly Egyleti Képes Naptár	30
Kis Képes Naptár	20
Keresztény Képes Naptár	20
Kis Képes Kossuth	20
Budapest Kis Képes	20
Magyar Mesemondó	20
Kis Bold. Sz. Mária	20
Magyar Gazda	20
Tárca Naptár	20
Heti Előjegyzési Naptár	75
Faliabrosz nagy	30
kicsi	20 kr.

Továbbá az országos vásárokat látogató kereskedő urak figyelmébe a legmeglegeb- ben ajánlom a Stein János-féle

„Erdélyi Képes Naptárt“

darabját 30 kr-ért a mely az országos vásárok előjegyzésében pontosságra nézve eddigelé a legelső helyen áll.

Magamat b. pártfogásukba ajánlva maradtam kész tisztelettel

Györgyjakab Márton utóda
Dresznándt Viktor
Csik-Szeredán.

Sz. 13050,899

I. ai.

Pályázati hirdetmény.

Csik vármegyében, Csik-Sztmárton lakhelyvel, az alsíki utbiztosi állás üressedésbe jövén, arra ezennel pályázatot hirdetek, s felhívom mindazokat kik ezen évi négyszáz (400) forint ren-

des fizetéssel és évi kétszáznegy (204) frt 60 kr utiáltalanynyal javadalmazott állást elnyerni ohajtják, hogy életkorukat, eddigi szolgálatukat és képesítésüket igazoló okmányokkal felszerelt pályázati kérésüket Csikvármegye főispánjának czimzetten, hozzám folyó év december hó 30-ik napjáig nyújtsák be.

Hasonló minősítés esetén az igazolványos altiszteknek az elsőbbségi jog biztosítottatik.

Csik-Szeredán, 1899. évi nov. 27-én.

Becze Antal,
alispán.

[239] 2 3

6

huzásra érvényes jótékonycélu — sorsjáték a budapesti poliklinikai egyesület kórháza javára — sorsjegy ára csak

1 korona.

Főnyeremény

100,000

korona ért.

5 nyeremény á 20,000 kor. stb. ért.

Kívánatra 20% levonással készpénzben kifizet.

Első huzás

visszavonhatatlanul
már január hó 4-én.

Megrendeléseket pontosan teljesít:

a jótékonycélu sorsjáték
kezelősége

IV. ker., Kossuth Lajos-utca 1. sz.

Egy flu
gyakornoknak

felvétetik

Albert Balázs és Fia

[263] 1 1 czégnél Csik-Szeredán.

BORT

asztali, pecsenye, csemege-bort, cognacot, kisütös szilvóriumot, valódi borseprót, székelyfenyő-pálinkát eredeti tisztaságban, felelősség mellett, nagyban és kicsinyben, mérsékelt árban ajánlunk.

Megrendelhető eredeti árban **Kertész István** urnál **Csik-Zsögöd**, **Dobay Sándor** gyógyszerész urnál **Csik-Szentmárton**, valamint közvetlenül a [250] 3 3

Székely-Borkereskedés-Részvénytársaságnál
Székely Keresztúron.

ELSŐ BUDAPESTI KAVÉMAGAZIN.

ajánlja dúsan felszerelt és megnagyobbított raktárát.

Kávé és Tea

3 kg. Kuba kávé	4.50 frt
3 " Mocca	4.50
3 " Jáva	4.50
3 Gyöngy	4.80
1/4 Császári keverék tea	1.50
1/4 valódi karaván	1.40
1/4 törmeték	— 90

Franko teljesen költségmentesen utánvétellel, vagy az összeg előleget béküléssel küldi [220] 3 3

Belák István

Budapest, VII., Rottenbiller-utca 4.

Arany- és ezüstáru-gyár és verde-intézet

Rubin A. és Fia
Budapest.

Gyár: [234] 5 - 8

VIII., Német-utca 9.

Telefon 56-60.

Iroda és elárusítás:

VIII., Eszterházy-utca 20.

Telefon 57-92.

Saját készítményű sima és mintázott evőkezeslevek, tálcák, kenyérszekerek, gyümölcstartók, girandólok, gyertyatartók, service-ok, toilette-ok, versenydíjak, koszorúk, érmek, mindennemű egyházi tárgyak stb. mindennemű kivitelben.

Nagybani árak.

Javítások és újjáalakítások saját költségen eszközöltetnek.

Sz. 4908.
99.

[254] 2-3

Pályázati hirdetmény.

Kászon-Ujfalu és Jakabfalva községekből álló körjegyzői körben K. Jakabfalva székhellyel rendszeresített segédjegyzői állás lemondás folytán megüresedvén: arra ezennel pályázatot hirdetek.

Felhívom mindazokat, kik ezen 300 frt évi fizetéssel díjazott állást elnyerni ohajtják, hogy szabályszerűen felszerelt, képesítésüket és eddigi alkalmaztatásukat is feltüntetve kérvényeiket hozzám folyó december hó 26-ig annyival inkább adják be, mivel a később beérkező kérvények figyelembe nem vétetnek.

A megválasztandó segéd-jegyző az anyakönyvvezetői teendőket is köteles végezni.

A kászon-alesíki járás fősolgabirája.

Csik-Szentmárton, 1899. decz. 3-án.

Bartalis Ágost,
fősolgabíró.

Zongorák, pianinok, czimbalmok részletfizetésre.

Ó Felsege által az ezredéves orsz. kiállításon megdicsérve.
Több éremmel kitüntetve.

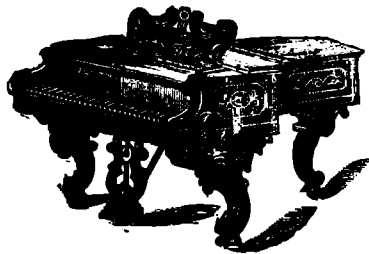
Schmidt S. és Fia

zongora- és hangszer készítő,

zenemű-raktár

Maros-Vásárhelytt.

[264] 1-4

Külföldi és saját gyártmányu zongorák, mindennemű hangszerek, azok kellekei és alkatrészei.

Mindennemű hangszer javítása és hangolása szakszerű pontossággal teljesítetik.

Zongorák, pianinok, czimbalmok részletfizetésre.

ERŐS GYULA,

Erdélyország legnagyobb óra és ékszer áruháza

Nagy-Szeben,

dicsznódi-utca 3 sz.

Mindennemű

ÓRÁK, ÉKSZEREK, ARANY- és EZÜST-ÁRUSZEREK,
ezüst-éveszközök, asztalfeltétek, templomi kellekek és látszerész-cikkek stb. stb.

ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁSA

régi pénzek, arany- és ezüst-törödékek régiségek (antik) fizetésképpen vagy cserében bevételnek.

Uj órákért és javításokért 2 évi lelkiismeretes jótállást vállalok. Vidéki megrendelések azonnal utánvétel mellett eszközöltetnek.

A legújabbkori, legszebb e szakmában vágó tárgyakból összeállított nagy **kiállításom** szíves megtekintését kérve

kiváló tisztelettel

Erős Gyula,

NAGY-SZEBEN, dicsznódi-utca 3 sz.

[211] 10-10